

Rus. браздá „brazda“ in браздá „brzda“

Homonimno rus. brzdá različnega porekla je v obojem pomenu ne prvotno rusko, temveč cerkvenoslovansko, ruski le knjižno in že zastarelo. V prvem pomenu je brati izraz, n. pr. pri Puškinu v romanu v verzih „Jevgenij Onegin“, Бразды пушистые взрывая — Летит кибитка удаляя. Domača ruska fonetična oblika je borozdá, a splošna predpraslovanska *borzdá. V drugem pomenu, n. pr. pri Puškinu v drami „Boris Godunov“, Так борзый конь грызет свои бразды, a zlasti v rabi plurala tantum v zvezi brzdý pravlénija v smislu правительственная власть, управление, pa je v fonetični pisavi zbog akanja za brzdá, plur. brzdý, kakor n. pr. kaláč za koláč i. pod., verjetno tudi pod vplivom prve besede. Ruskocerkvenoslovansko brzdá je nastalo po ruskem izgovoru iz brzda (prim. lit. bruzduklas „uzda“), kar je bila starocerkvenoslovanska beseda in je prešla s cerkvenoslovanskimi teksti tudi v Rusijo. V starocerkvenoslovansščini jo beremo v Sinajskem psalterju ps XXXI 9 Не вѣдѣтъ ꙗко конѣ и мѣкъ ѿмѣжѣ ꙗкъ развѣдѣ : ꙗзвѣдѣи и ѿзвѣдѣ чинѣтъ ѿхъ вѣстѣи нѣтъ : Не приѣзжѣицимъ сѣмъ къ тѣмъ : Zanimivo je, da se ta beseda nahaja sicer poleg mrus. dial. bródz (nėčs. brzda „zavora“ je tehnološki termin novejšega datuma) le še v slovanskem jeziku brzda, glagol brzdati i. dr. S tem pojasnilom naj se izpopolni str. 110, drugi odstavek v moji knjigi „Ruski jezik v poljudnoznanstveni luči“ (V Ljubljani 1946), kjer je to opuščeno in zato nejasno.

R. Nahtigal

О імені Косы'ь

Bratislavski slavist-slovakist Ján Stanislav se je v svojem delu „Slovenský juh v stredoveku II. diel“, str. 262—3 (Turčiansky Sv. Martin 1948, Spisy jazyko-vedného odboru Matice slovenskej, seria B, sväzok 2) dotaknil razlage imena panonskoslovenskega kneza *Koclja*, ki ga izvaja iz podstave *koč* „maček“, pa mu je ista podlaga kakor pri tvorbi češ.-slovaš. *kocour* — *kocir* (preko fem. **kot-ja*). Pri tem pravi: „Obecné meno *kocel*, *kocel'* existuje u Slovanov ... dodnes. Pravda, dnes má prenesený význam ... v sloven. slovo *kocúr*, *kocúre* môže značiť aj „odpadky dreva“ ...; pri rúbaní stromov povie sa na nepekne kusy, všelijaké nedorastené alebo odpadkové ...“. Kot paralelo navaja lat. *Catulus*, *Catilina*. Mogel bi pa iz Gebauerjevega staročeškega slovarja po urbarju iz l. 1410 navesti ime *Martinus Koczur* in slovenski priimek *Maček*. Moja izvajanja v razpravi „O imenu panonskoslovenskega kneza Koclja“ (Slovenski jezik 1939, II 1—14) o starovisokomškem poreklu imena zavrača. Za tako poreklo in obratno so primeri. Tu naj mimogrede omenim, da je bil Kocijev oče Pribina l. 833 ali kmalu potem predstavljen bavorskemu kralju Ludviku in na njegovo zapoved nato poučen v veri in krščen v cerkvi sv. Martina v Traismaueru (M. Kos, *Conversio Bagoariorum et Carantanorum* str. 73 sl.). Z njim je bil, kakor je mogoče sklepati iz vseh zgodovinskih podatkov, krščen tudi sin Kocič'b, ki je moral biti rojen okoli l. 825 (Fr. Grivec, *Slovenski knez Kocelj* str. 28) in ki ga je oče ob begu iz Nitre vzel s seboj. Ob krstu bi mu bilo tedaj okoli osem let.

Kakor je na prvi videz Stanislavovo razlaganje prepričljivo, vendar ne velja. Zdi se, da Stanislav mojih izvajanj v razpravi ni dobro razumel ali preveč prehitro preletel. Z druge strani je v njegovi beležki s stališča slovenskega jezikoslovja in slovenske filologije vrsta nepravilnih trditvev. Ako je -c- v *Kocel'b* slovaško iz -tj- (po kaki drugi palatalizaciji ta -c- sploh ni mogoč), potem s tem nimajo nič opraviti od Stanislava navedena srbskohrvatska imena *Kocelj* v Zeti in Sumadiji, *Koceljevići* pri Dubrovniku, priimek *Kocelj* v Dubrovniku in *Koceljevo* v okolici Šabca (ne kakor Stanislav piše „drávskéj oblasti“). Dalje navaja Stanislav srbskohrvatski izraz *kocelj* različnega pomena. Pri tem je njegova navedba po zagrebškem akademikem Rječniku *kocel* poleg *kocelj* nepravilna. Prvo je v Rječniku le grafična oblika, saj srb.-hrv. -l na koncu ne more biti, a iz podatkov v Rječniku tudi sledi,